

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

Εἶναι πασίγνωστον ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν κοινοῦν τὸ ἐμπόριον ἐγένετο διὰ Μεταλλαγῆς. Ὁ ἔχων ἀφρονίαν, δηλαδὴ, εἶδους τινὸς εἶδε μέρος αὐτοῦ διὰ τὴν λάβην ὅ,τι δῆποτε ἐστερεῖτο, καὶ ἐπομένως οἱ ἔμποροι ἠλλάζον ἢ μετάβαλλον φορτία μὲ φορτία, ἢ διαφόρους πραγματείας μὲ πραγματείας. Τοῦτο ὅμως, ἀφοῦ μάλιστα κατὰ μικρὸν ηυξήθη τὸ ἐμπόριον, ἔφερε βεβαίως μεγάλην σύγχυσιν, καὶ ὤφειλον τὰ εὐρωσι μέσον τι διὰ τὴν εὐκολύνωσι. Τὰ μέταλλα, διὰ τὴν στερεότητα, τὴν στιλπνότητα καὶ τὴν διάρκειάν των, ἐκρίθησαν κοινῶς διὰ τὴν χρησιμεύσωσιν, ἀναλόγως τοῦ βάρους των, ὡς γενικὰ συναλλάγματα δι' ὅλα τὰ ἄλλα εἶδη. Ἀκολουθῶς δὲ διὰ πλειοτέραν εὐκολίαν ἐστοχάσθησαν τὰ χαράττωσι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ βάρους μὲ τινὰς ἐπιστήμους ἐκτυπώσεις, αἵτινες τελειοποιηθεῖσαι ἐπομένως ἐγέναν τὸ σχέδιον τῶν νομισμάτων. Ἦσαν δὲ τὰ πάλαι αἱ ἐκτυπώσεις αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἐμβλήματα τῶν πολιούχων Θεῶν, καὶ τὰ σύμβολα τῶν λαῶν ἢ τῶν πόλεων.

Δὲν ὑπάρχει λαὸς, ὃς τὸ δὲν ἀνάγει εἰς ἑαυτὸν τὴν τιμὴν τοῦ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐφευρετὴς τοῦ ἐγχαράττειν τὰ μέταλλα. Οἱ Λυδοὶ διίσχυρίζονται ὅτι ἐκοψαν τὰ πρῶτα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα, ὁ δ' Αἰλιανὸς ἀποδίδει τὴν τιμὴν ταύτην εἰς τοὺς Αἰγινήτας. Οἱ Θεσσαλοὶ τὴν ἀποδίδουσιν εἰς ἀρχαῖον τινὰ βασιλέα των. Οἱ Ἕλληνας θέλουσι πρῶτον ἐφευρετὴν τοῦ νομίσματος ἀρχαῖον τινὰ βασιλέα τοῦ Ἄργους, τὸν ὅποιον μαρτυροῦσι καὶ τὰ μάρμαρα τῆς Πάρου. Ὁ Σουΐδας λέγει ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐτύπωσαν τὰ πρῶτα χάλκινα νομίσματα, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νουμά. Ἀλλ' ὅποιοι δῆποτε καὶ ἂν ἦναι οἱ πρῶτοι ἐφευρεταὶ τοῦ νομίσματος, φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἡ χρῆσις αὐ-

τοῦ δὲν ἦτο γνωστὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐκ πολλῶν μερῶν τοῦ Ὀμήρου βλέπομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔκαμνον ἀκόμη τὸ ἐμπόριον διὰ Μεταλλαγῆς. Ἀπὸ τὰς νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου (ἦγον 900 πρ. Χρ.) φαίνεται ἔτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ τοῦ νόμισμα ἦτο γνωστότατον εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Πλὴν δὲν γνωρίζομεν ἂν ἦτο τετυπωμένον ἢ ὄχι. Κατὰ τὰ 600 ὅμως ἀπ. Χριστοῦ ἡ χρῆσις τῶν νομισμάτων ἦτο κοινὴ, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἐνθα καταδικάζεται εἰς θάνατον ὁ κισθηλοποιός. Ἐκτοτε δὲ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ διαδίδωσι τὴν χρῆσιν τῶν νομισμάτων, ἐνθα ἐκτείνοντο αἱ ἀναρίθμητοι αὐτῶν ἀποικίαι, καὶ εἰς πολλὰ βάρβαρα ἔθνη, τὰ ὅποια κατ' ἀρχὰς μὲν μετεχειρίσθησαν ξένα νομίσματα, ἀκολούθως δ' ἔκαμαν καὶ αὐτὰ ἰδικά των.

Τὴν ἀνάγκην τοῦ νομίσματος τοσοῦτον πολὺ ἰσθάνθησαν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς τε καὶ τὸ ἐπροσωποποίησαν καὶ τὸ παρέστησαν ὑπὸ σχῆμα θεόσητος. Οἱ Ῥωμαῖοι τὸ παρίστανον ὑπὸ τὸ σχῆμα γυναικὸς, κρατοῦσης πλάστιγγα καὶ κέρας ἀφθονίας, καὶ τὸ ἐτύπονον κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας λεγομένης Μονέτα, ἐξ οὗ ἔλαβεν ἀκολούθως τὸ νόμισμα τὸ καὶ παρὰ τῆ συνηθεία σωζόμενον Λατινικὸν ὄνομα Μονέτα.

Ἀνεκάρθεν τὸ δικαίωμα τοῦ χαράττειν νόμισμα ἀνῆκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Διὰ τῆς λέξεως Ἀυτόνομον συνήθως διέκρινον τὰ νομίσματα τὰ ὅποια αἱ χαίρουσαι τὴν ἐλευθερίαν των πόλεις ἔκοπτον. Διὰ καὶ ἔθετον εἰς αὐτὰ, (παρεκτὸς τῶν προαναφερθέντων τύπων) καὶ τὸ οἰκειὸν των ὄνομα. Εἰς δὲ τὰς κυβερνωμένας χώρας ὑπὸ βασιλέων, τὰ νομίσματα ἐχαράσσοντο ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν. Πολλάκις ὅμως καὶ αἱ στερηθεῖσαι τῆς αὐτονομίας των πόλεις συνεχωροῦντο νὰ κόπτωσι νομίσματα, ἔχοντα τὸ ὄνομα τοῦ κατακτητοῦ αὐτῶν, τὸ ὅποιον καὶ ἀμέσως ἐξήλειπον, ὅτε ἀνελάμβανον τὴν ἐλευθερίαν των. Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲ κυριεύοντες χώραν τινὰ, ἄφινον εἰς αὐτὴν τὸ προνόμιον τοῦ νὰ

κόπτη Ῥωμαϊκὰ νομίσματα, καὶ πολλάκις καὶ αὐτόνομα, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὰ νομίσματα τῆς Σμύρνης, καὶ ἄλλων πόλεων. Ἐνόσω ὁμοίως οἱ Ῥωμαῖοι ἐδημοκρατοῦντο, δὲν ἔδωσαν τὸ δικαίωμα εἰς οὐδένα ἄρχοντα τῶν κόπτη νόμισμα. Νομίσματά τινα φέρουσι μὲν τὴν εἰκόνα περιφήρων τινῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο διὰ γνώμης τῆς Συγκλήτου μετὰ θάνατον αὐτῶν, καὶ μόνος ὁ Καῖσαρ τὸ ἔλαβε ζῶν. Ὁ Αὐγούστος πρῶτος ἤρπασε τὸ δικαίωμα τοῦ χάρασσειν νομίσματα, καὶ ἔκτοτε τὸ νόμισμα τῶν Ῥωμαίων ἐκόπτετο ἐπ' ὀνόματι τῶν Αὐτοκρατόρων. Καὶ πολλάι δὲ πόλεις ὁμοουῶσαι πολιτικῶς, ἐκόπτον νομίσματα μὲ τὴν λέξιν Ὀμῶνοια, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπιγραφομένων νομισμάτων, ΧΙΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. ΟΜΟΝΟΙ. ΣΜΥΡΝ. ΛΑΚΕΔΑΙ. κτλ.

Τὰ συνηθέστερα μέταλλα, ἐξ ὧν ἐγίνοντο τὰ νομίσματα τῶν ἀρχαίων ἦσαν ὡς καὶ τὴν σήμερον, ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χαλκός. Ἐνίοτε ὁμοίως μετεχειρίζοντο καὶ ἄλλα μέταλλα. Οἱ Σπαρτιάται κατεσκεύαζον νομίσματα ἐκ σιδήρου, ἅτινα, ἂν καὶ δὲν διασώζωνται διόλου, δὲν φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρχον, ἀλλ' ὅτι ἠφανίσθησαν βεβαίως ἐκ τῆς σκωρίας. Μολύβδινα νομίσματα διεσώθησαν, καὶ εὐρίσκονται εἰς διάφορα Μουσεῖα, πλὴν ταῦτα φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν εἰς χρῆσιν. Οἱ Καρχηδόνιοι μετεχειρίσθησαν κατ' ἀρχὰς σκύτινα νομίσματα, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ ξύλου. Τὰ τοιαῦτα νομίσματα ὁμοίως, ὡς συμπεραίνεται, δὲν ἦσαν τοσοῦτον ἐν χρήσει, ὅτε ἐτιμῶντο εἰς ἀλιτριᾶς χώρας. Κάποτε δὲ φαίνεται ὅτι ἐγίνοντο καὶ ἐξ ἀνάγκης, ὡς καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἀκόμη βασιλεὺς τις τῆς Τουρκίας ἐν καιρῷ πολέμου ἔκοψε σκύτινα νομίσματα ἀντὶ τοῦ γροσίου, ἅτινα σινηχθησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ἀντηλλάχθησαν μὲ ἄργυρᾶ.

Τὰ νομίσματα τῶν ἀρχαίων δὲν εἶναι πάντοτε ἐκ καθαροῦ μετάλλου. Τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων μ' ὅλοι τοῦτο ἔχουσιν ὀλιγότερον μίγμα. Ὁ χρυσὸς εἰς τα

νομίσματα τῶν Περσῶν καὶ Ἑλλήνων εἶναι καθαρω-
τατος. Πρὸ τοῦ Φιλίππου Β. Βασιλέως τῆς Μακεδο-
νίας, ἃν εὐρίσκονται χρυσᾶ νομίσματα βασιλέων.
Τὰ μόνον γνωστὰ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι τὰ
τῶν Περσῶν, ἧγουν οἱ Δαρεικοὶ λεγόμενοι, μ' ὅλον
ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι Πολυκράτης, ὁ τύραννος
τῆς Σάμου, ἐνεχάραξε χρυσᾶ νομίσματα, ἧγουν τὸ 500
πρ. Χριστ. Τὰ ἀρχαιότερα λοιπὸν νομίσματα τῆς
Ἑλλάδος ἦσαν ἀργυρᾶ, πρὸ πάντων μάλιστα διὰ τὰ
μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Θάσου καὶ
τοῦ ἐν Ἡπείρῳ Δαμαστίου. Τὰ δὲ τῆς Ἰταλίας ἦ-
σαν χάλκινα.

Ὅ,τι συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς μὴ εὐχαριστομένους
λαοὺς εἰς τὴν πατρικὴν γῆν των, ἀλλὰ ζητοῦντας
ἐξωθεν τῶν ὀρίων των νὰ κορέσωσι τὴν φιλοδοξίαν των,
συνέβη καὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ τοὺς Ῥωμαίους.
Οἱ Σπαρτιάται οἵτινες ἀπαγορεύοντο ἀπὸ τοὺς νό-
μους τοῦ Λυκούργου νὰ χαράττωσι χρυσᾶ καὶ ἀργυ-
ρᾶ νομίσματα, ἐπλήρωσαν τοσοῦτων χρυσῶν νομισμά-
των τοὺς θησαυροὺς των ἐξ ἀλλοτρίων χωρῶν, ὅσα, ὡς
λέγει ὁ Πλάτων, ἃν εὐρίσκοντο ἀλλαχοῦ. Οἱ δὲ
Ῥωμαῖοι, λαβόντες πλειοτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις μὲν
τοὺς Ἕλληνας διὰ τῶν κατακτήσεών των, ἤρχι-
σαν νὰ συνάγωσιν ἀργύριον καὶ νὰ χαράττωσι περὶ
τὰ 269 πρ. Χριστ. ἀργυρᾶ νομίσματα. Ἐξήκοντα ἔτη
δὲ μετὰ ταῦτα ἤρχισαν καὶ τὰ χρυσᾶ.

Οἱ Ἕλληνες καταστραφέντες ἀκολούθως ἀπὸ τοὺς
διαδόχους τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοὺς
Ῥωμαίους, ἠναγκάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν
χαλκὸν ὡς νόμισμα. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι τὸν μετε-
χειρίζοντο πρότερον καὶ διὰ τὰ μικρὰ νομίσματα. Ἐ-
λευταῖον δ' ὅτε οἱ Ἕλληνες ὑπετάχθησαν ὀλικῶς εἰς
τοὺς Ῥωμαίους, οἱ νικηταὶ αὐτῶν τοὺς συνεχώρησαν
νὰ χαράττωσε μόνον χάλκινα νομίσματα, ἢ τοιλάχισ-
τον πολλὰ ὀλίγον ἀριθμὸν εἰς ἀργυρον.

Ὁ χάλκος τῆς Κορίνθου ἐξ οὗ ἐγίνοντο τὰ φη-

μιζόμενά νομίσματα τῶν Ἑλλήνων λέγεται ὅτι εἶναι μίγμα ἐκ διαφόρων μετάλλων, διότι ἀναφέρουσιν ὅτι ὅτε ἡ πόλις αὕτη ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, οἱ ἀνδριάντες, τὰ ἀγάλματα, τὰ ἀγγεῖα καὶ διάφορα ἄλλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πράγματα διελύθησαν καὶ συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν. Ἄλλ' ὁ Πλίνιος ἐξ ἐναντίας λέγει ὅτι πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου οἱ καλλήτεροι τεχνῖται τῆς πόλεως ταύτης κατεσκευάζον ἀγάλματα ἐκ τοῦ ὠραίου τούτου μετάλλου. Ὅλα δὲ τὰ σωζόμενα τὴν σήμερον νομίσματα τῆς Κορίνθου εἶναι ἐκ κοινοῦ χαλκοῦ, καὶ δὲν φαίνονται διόλου ὡς μίγματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ἐπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος μίγματος, εἰς τὸ ὁποῖον δίδεται τὸ ὄνομα Π ο τ ί ν α, εὕρισκόμενον πρὸ πάντων εἰς τὰ νομίσματα τῆς Ἀλεξανδρείας. (Συνέχ.)

ΑΙ ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΑΩΝ.

Αἱ περὶ γάμου συνήθειαι ἦσαν μὲν πάντοτε διαφοροὶ κατὰ τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς γῆς, πανταχοῦ ὁμῶς μᾶλλον ἢ ἥττον ἐγίνοντο διὰ τελετῶν, καὶ συνωδεύοντο μὲ τὰς ἀνηκούσας χαρὰς καὶ εὐθυμίας. Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὰς μεταξὺ πολλῶν βαρβάρων ἔθνων γινομένας εἰς τοιαύτην περίστασιν αἰσχροουργίας, περιοριζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν μόνον τὴν παράδοξον τῶν Βαβυλωνίων συνήθειαν, καὶ ἀκολούθως ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰ γνωστότερα τῆς ἀρχαιότητος ἔθνη, περὶ ὧν ἡ Ἱστορία μᾶς ἀφῆκεν εὐκρινεστέρας καὶ λεπτομερεστέρας εἰδήσεις.

Ἡ περὶ γάμου συνήθεια τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων, ἣν ὑπερεπαινεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὑπῆρχεν αὕτη. Ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ συνήγοντο κατὰ πᾶσαν κώμην ὄλαι αἱ ἐν ἡλικίᾳ παρθένοι εἰς τινὰ τόπον, ἐνθα συνηθροίζοντο καὶ οἱ νέοι. Κήρυξ, ἐπίτηδες διορισμένος, ἐπαρφησίαζε τὴν ὠραιότεραν ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰς εἶδος δημοσ-